

Aspekty formalno-prawne uruchamiania pozarolniczej działalności gospodarczej

- I. Planowanie działalności gospodarczej
- II. Formy prawne przedsiębiorstwa
- III. Rejestracja działalności gospodarczej
- IV. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym

Opracowała: Jolanta Wesołowska
PODR w Lubaniu, Oddział w Starym Polu

Stare Pole, lipiec 2017 r.

I. Planowanie działalności gospodarczej

Uruchomienie i prowadzenie działalności gospodarczej to spore wyzwanie. Wymaga dużo chęci, odwagi, poświęcenia i silnej motywacji. Własna firma daje pewność zatrudnienia, poczucie niezależności i własnej wartości, stwarza perspektywę lepszych zarobków, stanowi źródło satysfakcji z realizacji własnych planów i zainteresowań. Własny biznes, to także duża odpowiedzialność, nienormowany czas pracy oraz ryzyko niepowodzenia. Dlatego decyzja o założeniu własnej działalności gospodarczej, powinna być działaniem dobrze przemyślanym, poparta przygotowaniem merytorycznym i oparta na dobrej znajomości zasad funkcjonowania rynku.

Czynniki zwiększające szansę sukcesu lub zmniejszające ryzyko niepowodzenia

Pomysł na biznes - jedna z najważniejszych rzeczy jaką trzeba dokładnie rozważyć. Najtrudniejsze jest znalezienie niszy rynkowej, a następnie dokonanie rzetelnej oceny realności pomysłu na własny biznes. Im dokładniejsza i wnikliwsza będzie analiza, tym większe będą szanse wejścia na rynek i utrzymania się na nim.

Działalność gospodarcza - ważne definicje

Polskie prawo gwarantuje swobodę podejmowania działalności gospodarczej. Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej w Polsce jest **Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej**.

Działalność gospodarcza - zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Przedsiębiorca - osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej.

Tab.1 Kategorie przedsiębiorstw

Kategoria przedsiębiorstwa		mikro	małe	średnie
Liczba zatrudnionych		< 10	< 50	< 250
Roczny obrót	lub	≤ 2 mln euro	≤ 10 mln euro	≤ 50 mln euro
Całkowity bilans roczny		≤ 2 mln euro	≤ 10 mln euro	≤ 43 mln euro

Źródło: opracowanie własne

Sektor MSP - sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, dla którego funkcjonowania i rozwoju stwarzane są szczególnie korzystne warunki. Na określenie kategorii przedsiębiorstwa wpływa fakt bycia firmą niezależną, partnerską lub związaną, co z kolei wynika z istniejących powiązań finansowych z innymi podmiotami gospodarczymi lub brak takich powiązań.

Uwaga:

W Polsce funkcjonuje 1,84 mln przedsiębiorstw aktywnych, z tego 99,8 % to firmy mikro, małe i średnie. Generują one ponad 50 % PKB, z czego 30,8 % przypada na mikroprzedsiębiorstwa.

Uwaga:

Na 9,1 mln osób pracujących w przedsiębiorstwach, 69,2 % to zatrudnieni w sektorze MSP - 38,2 % w mikro, 13,4 % w małych oraz 17,6 % w średnich przedsiębiorstwach.

Ograniczenia w prowadzeniu działalności - ze względu na bezpieczeństwo oraz ochronę interesów państwa i obywateli, wolność gospodarcza w niektórych dziedzinach jest ograniczona i wymaga uzyskania zgody odpowiednich organów administracji publicznej. Informacje na temat działalności koncesjonowanej, regulowanej, licencjonowanej lub wymagającej zezwoleń, można znaleźć m.in. w *ustawie z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej*.

II. Formy prawne przedsiębiorstwa

Rozpoczęcie działalności gospodarczej wymaga wyboru formy prawnej w jakiej będzie prowadzona firma. Od tej decyzji zależeć będzie sposób i wpływ podejmowanych decyzji, zakres odpowiedzialności, możliwości finansowania i rozwoju firmy, obciążenia podatkowe i podział zysków. W zależności od branży i rodzaju działalności, rozmiaru przedsięwzięcia, ilości współników i możliwości finansowych, można zdecydować się na jedną z wielu dostępnych w Polsce form prawnych:

- Jednoosobowa działalność gospodarcza.
- Spółka cywilna.
- Osobowe spółki handlowe: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna.
- Kapitałowe spółki handlowe: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna.
- Inne: spółka europejska, spółdzielnie, stowarzyszenia, fundacje, itp.

Jednoosobowa działalność gospodarcza – najprostsza i najczęściej wybierana forma prawna prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, jako jednoosobowe przedsiębiorstwo osoby fizycznej. Zasady jej tworzenia i funkcjonowania reguluje *Ustawa z 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej* i *Kodeks cywilny*. Wymaga wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Nie jest wymagany kapitał założycielski. Działalność jest prowadzona i reprezentowana przez jednego właściciela, który ponosi pełną odpowiedzialność za zgromadzenie kapitału, za zobowiązania firmy i powstałe straty. W obrocie gospodarczym występuje pod własnym nazwiskiem oraz osobistym numerem NIP. Możliwy jest wybór dowolnej formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych: karta podatkowa, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, zasady ogólne wg skali podatkowej lub wg stawki liniowej.

Spółka cywilna – może być zawiązana przez co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne. Podstawę prawną jej funkcjonowania stanowi *art. 860-875 Kodeksu cywilnego*. Spółka cywilna nie posiada osobowości prawnej. Nie jest odrębnym podmiotem prawa. Podmiotami takimi są wyłącznie jej współnicy. Posiada jednak firmowy NIP i REGON oraz może podlegać opodatkowaniu podatkiem VAT i akcyzowym. Wspólnicy będący osobami fizycznymi rejestrują spółkę w CEIDG, a współnicy podlegający wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego –

w rejestrze przedsiębiorców KRS. Nie jest wymagany kapitał założycielski. Spółka powoływana jest na mocy umowy między wspólnikami, która nie wymaga aktu notarialnego (z *wyj. gdy wnoszona jest nieruchomość*). Każdy ze wspólników jest uprawniony do prowadzenia spraw spółki, które można powierzyć jednemu z nich lub osobie trzeciej. Za zobowiązania spółki odpowiadają wszyscy wspólnicy majątkiem wspólnym oraz każdy ze wspólników majątkiem osobistym - bez żadnych ograniczeń. Spółka nie jest podatnikiem podatku dochodowego - podatnikami są jej wspólnicy. Ma jednak obowiązek prowadzić księgi podatkowe celem ustalenia dochodu spółki.

Spółka jawna - jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Jest spółką osobową prawa handlowego, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną nazwą i wymaga wpisu do Krajowego Rejestru Sadowego (KRS). Uregulowana prawnie przez *art. 22-85 Kodeksu spółek handlowych*. Nie posiada osobowości prawnej, ale posiada podmiotowość prawną, czyli jest oddzielnym od wspólników podmiotem prawa. Nie ma wymagań kapitałowych, ale wspólnicy zobowiązani są do wniesienia wkładów. Każdy wspólnik ma prawo reprezentować spółkę oraz prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki. Każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki solidarnie, bez ograniczeń, całym swoim majątkiem osobistym, z tym że obowiązuje tu zasada „subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika” (*wierzyciel może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika dopiero wtedy, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna*). Umowa spółki jawnej powinna być zawarta na piśmie, pod rygorem nieważności. Gdy wnoszona jest nieruchomość - umowa w formie aktu notarialnego. Spółka posiada własny NIP i REGON, może podlegać opodatkowaniu podatkiem VAT i akcyzowym. Spółka jawna nie jest podatnikiem podatku dochodowego – podatnikami są jej wspólnicy. Ma obowiązek prowadzić księgi podatkowe celem ustalenia dochodu spółki.

Spółka partnerska - spółka osobowa prawa handlowego, tworzona przez wspólników (*partnerów*) celem wykonywania wolnego zawodu. Nie posiada osobowości prawnej. Jej działanie regulują przepisy *art. 86-101 Kodeksu spółek handlowych*. Partnerami mogą być wyłącznie osoby fizyczne uprawnione do wykonywania wolnych zawodów (*adwokat, aptekarz, architekt, lekarz, księgowy itp.*). Umowa spółki musi być zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Spółka podlega rejestracji w KRS. Brak określonych wymagań kapitałowych. Wspólnik ponosi odpowiedzialność tylko za własne działania i zaniedbania. Podatnikiem podatku dochodowego nie jest spółka, lecz jej wspólnicy. Spółka ma obowiązek prowadzić księgi podatkowe.

Spółka komandytowa - spółka osobowa prawa handlowego. Nie posiada osobowości prawnej, ale posiada podmiotowość prawną. Uregulowana przepisami *art. 102-124 Kodeksu spółek handlowych*. Umowa spółki komandytowej wymaga formy aktu notarialnego. Spółka powstaje z chwilą wpisu do KRS. Tworzą ją dwie kategorie wspólników: **komplementariusz** - odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i bierze udział w jej zarządzaniu; **komandytariusz** - odpowiada za zobowiązania spółki do wysokości zadeklarowanej sumy komandytowej, nie może brać udziału w zarządzaniu spółką, może jednak być jej prokurentem. Spółka komandytowa nie jest podatnikiem podatku dochodowego. Opodatkowani są jej wspólnicy. Istnieje obowiązek prowadzenia przez spółkę komandytową ksiąg rachunkowych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – to spółka kapitałowa prawa handlowego, uregulowana przepisami *art. 151-300 Kodeksu spółek handlowych*. Najpopularniejsza obok spółki cywilnej, forma prowadzenia wspólnej działalności gospodarczej w Polsce. Wymagany jest minimalny kapitał zakładowy w wysokości 5 000 zł, przy minimalnej wartości udziału 50 zł. Może być utworzona przez jedną lub więcej osób, lecz nie może być zawiązana wyłącznie przez inną jednoosobową spółkę z o.o. Umowa spółki (*akt założycielski*) wymaga formy aktu notarialnego. Posiada osobowość prawną, którą zyskuje z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS. Za zobowiązania spółki z o.o. nie odpowiadają wspólnicy, tylko spółka całym swoim majątkiem i zarząd (*np. z tytułu bezskutecznej egzekucji z majątku spółki- jednak nie zawsze*). Spółkę z o.o. reprezentuje oraz prowadzi jej sprawy Zarząd - powoływany spośród wspólników lub spoza ich grona. Oprócz Zarządu organem obowiązkowym jest Zgromadzenie Wspólników - oddziałuje na spółkę poprzez wykonywanie prawa głosu, oraz Rada Nadzorcza lub Komisja Rewizyjna - powoływana gdy wynika to z umowy lub obligatoryjnie, gdy kapitał zakładowy jest wyższy niż 500 tys. zł, a wspólników więcej niż 25. W przypadku spółki z o.o. mamy do czynienia z podwójnym opodatkowaniem dochodów. Płatnikiem podatku dochodowego, w tym przypadku od osób

prawnych, jest sama spółka z o.o. Ponadto wspólnicy odprowadzają podatek dochodowy od wypłacanych im dywidend lub innych dochodów z udziału w zyskach. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zobligowana jest do prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Uwaga:

Umowa spółki z o.o. stworzona i podpisana podpisem elektronicznym przez każdego ze wspólników, w ramach rejestracji przez Internet - nie wymaga formy aktu notarialnego.

III. Rejestracja działalności gospodarczej

Procedura rejestracyjna pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce, uzależniona jest od formy prawnej podmiotu gospodarczego.

Rejestracja jednoosobowej działalności gospodarczej oraz spółki cywilnej osób fizycznych odbywa się w CEiDG, z wykorzystaniem formularza CEiDG-1 i jest całkowicie bezpłatna. Wniosek rejestracyjny można złożyć osobiście w dowolnym urzędzie miasta lub gminy, przez pełnomocnika, wysłać pocztą lub elektronicznie poprzez stronę www.ceidg.gov.pl lub www.firma.gov.pl. Od bieżącego roku wprowadzono także możliwość zarejestrowania firmy przez telefon. Usługa telefonicznej rejestracji działalności gospodarczej dostępna jest pod nr 801 055 088. Złożony wniosek CEiDG-1 jest jednocześnie zgłoszeniem o nadanie numeru NIP i REGON oraz stanowi wstępne zgłoszenie przedsiębiorcy do ZUS jako płatnika składek. Ponadto, w terminie 7 dni od rozpoczęcia działalności gospodarczej, przedsiębiorca powinien zgłosić siebie i ewentualnych pracowników do ubezpieczeń społecznych i/lub zdrowotnego w ZUS, a przed wykonaniem pierwszej czynności opodatkowanej złożyć w US zgłoszenie rejestracyjne w zakresie podatku VAT. Wprowadzić formularz VAT-R można dołączyć wcześniej do wniosku CEiDG-1, jednak wymaga to posiadania ważnego podpisu elektronicznego.

Działalność gospodarczą w formie osobowej lub kapitałowej spółki handlowej należy zarejestrować w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, prowadzonym przez sądy rejonowe. Wniosek składany jest na urzędowym formularzu, którego rodzaj uzależniony jest od formy prawnej uruchamianej działalności. Wniosek o wpis do KRS można złożyć w formie papierowej lub elektronicznej. Obecnie, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę jawną oraz spółkę komandytową można założyć i zarejestrować przez internet w tzw. trybie S24. Rejestracja w tym trybie jest zdecydowanie szybsza i tańsza niż tradycyjna, ale wymaga korzystania ze wzorców umów oraz podpisania dokumentów przez każdego wspólnika, przy użyciu bezpiecznego podpisu elektronicznego weryfikowanego przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu lub profilu zaufanego ePUAP. Wpis do KRS jest odpłatny i wymaga uiszczenia opłaty sądowej oraz jeśli jest wymagane, opłaty za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

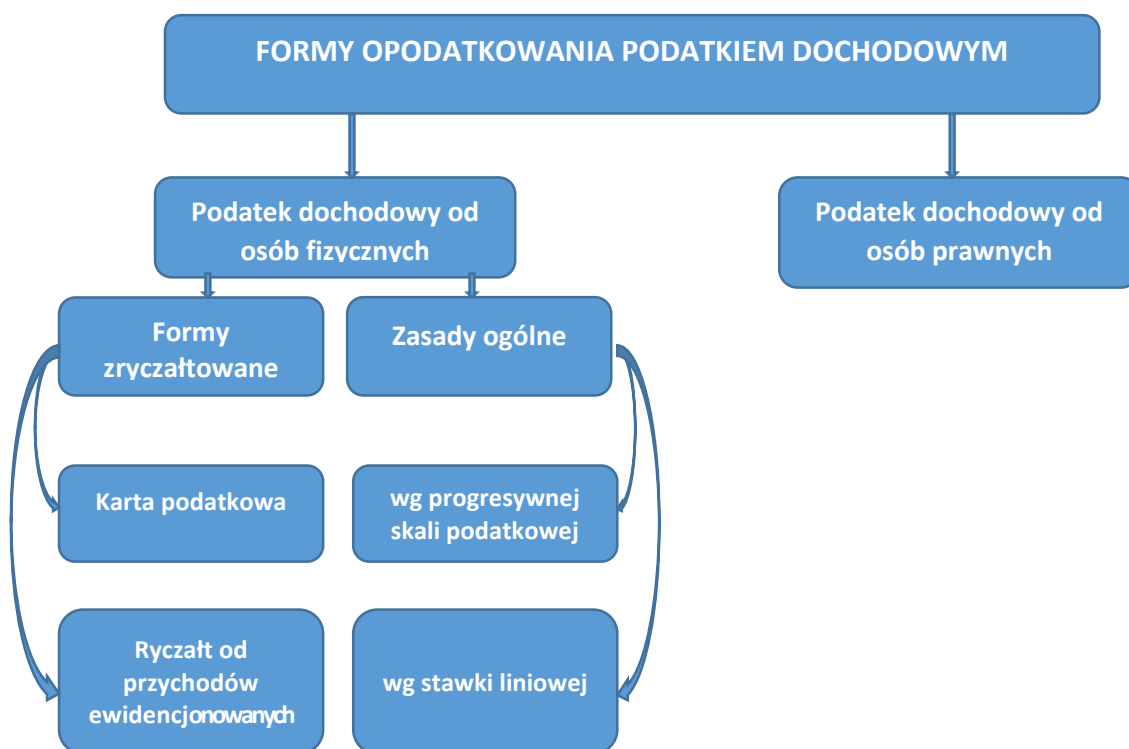
IV. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym

W Polsce obowiązują dwa systemy opodatkowania podatkiem dochodowym. W zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego wyróżniamy opodatkowanie:

- podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT)
- podatkiem dochodowym od osób prawnych (CIT)

Prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółdzielni, stowarzyszenia lub innej formie posiadającej osobowość prawną, podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, którego konstrukcję określa *Ustawa z 15 lutego 1992r. o podatku dochodowym od osób prawnych*. Podstawowa stawka podatku CIT wynosi 19 %. Od 1 stycznia 2017 r. obowiązuje także preferencyjna, 15 % stawka CIT.

Osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą lub działalność w formie spółki cywilnej lub jednej z osobowych spółek prawa handlowego, są podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych. Kwestie prawne regulują tutaj dwie ustawy: *Ustawa z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych* oraz *Ustawa z 20 listopada 1998r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne*.

Źródło: opracowanie własne

Uwaga:

Skala podatkowa lub stawka liniowa - podatek obliczany od dochodu, czyli różnicy między faktycznymi przychodami a kosztami ich uzyskania.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych - podatek obliczany od przychodu, czyli poniesione koszty nie mają wpływu na jego wysokość.

Karta podatkowa - podatek ustalany decyzją organu podatkowego, jego wysokość nie zależy od osiągniętych przychodów ani generowanych przez firmę kosztów.

Karta podatkowa - nie wymaga prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych, wpłacania zaliczek. Kartę podatkową mogą wybrać osoby fizyczne i spółki cywilne osób fizycznych prowadzące ściśle określone rodzaje działalności, których wykaz i charakterystykę zawiera art. 23 oraz załączniki do *Ustawy z 20 listopada 1998r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne*. Opodatkowanie kartą następuje na wniosek podatnika złożony do właściwego US, na formularzu PIT-16. Wysokość nałożonego decyzją US podatku na dany rok, zależy od rodzaju i zakresu prowadzonej działalności, liczby zatrudnionych pracowników oraz liczby mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność gospodarcza. Na jego wysokość nie wpływają ani osiągnięte przychody ani koszty generowane przez firmę. Podatnicy karty zobowiązani są wystawiać rachunki i faktury na żądanie klienta, przechowywać kopie rachunków i faktur przez 5 lat, prowadzić ewidencję zatrudnienia (*jeśli dotyczy*) oraz do 31 stycznia roku następnego, składać roczną deklarację PIT-16A.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych - mogą wybrać osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych i spółki jawne osób fizycznych, którzy rozpoczynają prowadzenie działalności gospodarczej lub jeżeli już ją prowadzili, to w poprzednim roku uzyskali przychody w wysokości nieprzekraczającej równowartości 250 000 euro. Podstawę opodatkowania stanowi przychód bez pomniejszenia o koszty jego uzyskania. Podatek oblicza się jako iloczyn określonej stawki ryczałtu i osiągniętych przychodów. Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w zależności od rodzaju prowadzonej działalności wynoszą: 20%, 17%, 8,5%, 5,5%, 3% lub 2%. Istnieją jednak wyłączenia z możliwości opodatkowania się ryczałtem m.in. ze względu na charakter prowadzonej działalności gospodarczej czy z tytułu świadczenia usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy. Ramy prawne dotyczące ryczałtu wyznacza *Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne z dnia 20 listopada 1998 r.* Podatnicy ryczałtu zobowiązani są do prowadzenia ewidencji przychodów, ewidencji wyposażenia, wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz do 31 stycznia następnego roku, składać roczną deklarację PIT 28.

Zasady ogólne - przedmiotem opodatkowania jest dochód, stąd przedsiębiorcy są zobowiązani do ewidencjonowania wszystkich przychodów oraz kosztów ich uzyskania. Wymaga to prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów lub ksiąg rachunkowych. Od ustalonego dochodu wylicza się podatek dochodowy: wg skali podatkowej lub wg stawki liniowej.

Uwaga:

Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie mają obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych, jeśli ich przychody w poprzednim roku podatkowym wyniosły co najmniej równowartość 2 000 000 euro.

Wg progresywnej skali podatkowej - w zależności od osiągniętego dochodu obowiązują dwie stawki podatkowe 18 % i 32 %.

Podstawa obliczenia podatku	Podatek wynosi
do 85 528 zł	18 % minus kwota zmniejszająca podatek
powyżej 85 528 zł	15 395,04 zł plus 32 % nadwyżki ponad 85 528 zł

Kwota zmniejszająca podatek - jest zróżnicowana i zależy od dochodu. W rozliczeniu za 2017 r. przysługuje podatnikom osiągającym roczne dochody nie większe niż 127 000 zł. Zamyka się w przedziale [0 zł, 1 188 zł].

Kwota wolna od podatku - obecnie wynosi 6 600 zł i oznacza brak zapłaty podatku dochodowego, przy dochodzie mniejszym bądź równym tej kwocie.

Opodatkowanie wg skali podatkowej obliguje podatnika do złożenia rocznej deklaracji rozliczeniowej PIT-36, w terminie do 30 kwietnia roku następnego. Można przy tym skorzystać z ulg podatkowych i rozliczać się wspólnie z małżonkiem lub na zasadach przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dzieci.

Uwaga:

Podstawową formą opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych są zasady ogólne wg skali podatkowej.

Opodatkowanie wg stawki liniowej - przy tej formie opodatkowania, stawka podatku jest stała i zawsze wynosi 19% bez względu na wysokość osiąganego dochodu. Dlatego korzystna jest dla przedsiębiorców osiągających wysokie dochody, przekraczające drugi próg podatkowy. Nie jest to jednak forma dostępna dla wszystkich chętnych. Prawo do opodatkowania liniowego mają tylko podatnicy uzyskujący przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej. Mogą ją wybrać przedsiębiorcy prowadzący działalność indywidualną lub w formie spółek jawnych, partnerskich, cywilnych lub komandytowych. Przy tej formie nie obowiązuje kwota wolna od podatku - zaliczka płacona jest już od pierwszego osiągniętego dochodu. Wybierając podatek liniowy, przedsiębiorca nie może również świadczyć na rzecz byłego pracodawcy usług o tym samym charakterze, co praca wykonywana dla niego na etacie. Jednolita stawka liniowa oznacza także rezygnację z przewidzianych dla opodatkowanych skalą podatkową, ulg i zwolnień oraz rozliczania wspólnie z małżonkiem bądź samotnie wychowywanym dzieckiem, obliguje zaś do składania rocznych zeznań podatkowych PIT 36 L, w terminie do 30 kwietnia następnego roku.

Opracowała: mgr Jolanta Wesołowska

Wszystkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie bez zgody PODR lub autora publikacji jest zabronione.

